

PIŠE: MATIJA IVAČIĆ

Prije gotovo sto dva-deset godina, sad već po-malo davne 1906., češkog je novinara, književni-ka i pasioniranog put-nika Ignáta Herrmanna (1854.–1935) put odveo u južne europske krajeve, a svoje je utiske s putovanja zatim pretočio u opsežniji putopis jednostavnog na-ziva Na jug. Za razliku od većine njegovih sunarod-njaka koji su, u želji da iz prve ruke upoznaju strani svijet, mahom putovali u Italiju, Grčku, Carigrad ili Svetu Zemlju, Herrmann se otisnuo na višemjeseč-ne putešestvije od Praga do Tuzle, uglavnom se dr-žeći vanjskih granica ta-dašnje Austro-Ugarske.

Nedostajao samo zrakoplov

Na tom je potezu obi-šao Trst, Veneciju, Pulu, Šibenik, Zadar, Split, Du-brovnik, Boku kotorsku, Mostar, Sarajevo i brojna druga mjesta, kombinira-jući pritom gotovo sva kon-vencionalna prijevozna sredstva izuzev zrakoplo-va. Cijelu je hrvatsku obalu od njezinog sjevera pa sve do krajnjega juga oplovio parobrodom, bacivši sidro između ostalog i u dubro-vačkoj luci – da bi na odla-sku to isto sidro teška srca dizao opraštajući se od Du-brovnika.

Malo je reći da je Herr-mann bio očaran onim če-mu je svjedočio u Dubrovniku. Bila je to nedvojbe-no ljubav na prvi pogled. U društvu stanovitog “pro-fesora X.” koji mu je bio vo-dič, u gradu je proboravio punih mjesec dana, neus-poredivo dulje od svih po-staja na kojima se zaustavio. Prešavši Dubrovnik uzduž i poprijeko (i to ne-koliko puta), opisuje sve najvažnije dubrovačke vedute. Posebnu pažnju privlače oni redci u koji-ma opisuje susret s domicilnim stanovništvom i njegovim navadama, lo-kalnu hranu, umjetnič-ku produkciju, puls sva-kodnevice. Katkad pritom ostaje u čudu. Primjerice, dospjevši na Stradun, za-mječuje mnoštvo radnji, a pažnju mu posebice pri-vlače brijači kojih po nje-govim riječima ima neo-bično mnogo. “Nigdje ni-sam vidio toliko brijača na tako malom prostoru kao u Dubrovniku”, zapisat će. “Gotovo svaka ili barem svaka druga kuća ima bri-jača. Kao da ljudi i nema-ju nikakvih drugih briga osim onih povezanih s od-laskom na brijanje, šišanje, češljanje i kovrčanje kose.” Drugi će put pak posjetiti Bondino (Bundićevo) kaza-lište u sklopu bivše vijećni-ce, tada još razmjerno mla-



O dubrovačkoj epizodi češkog putopisca Ignáta Herrmanna

Dubrovnik, grad brijača i turista

Malo je reći da je Herrmann bio očaran onim čemu je svjedočio u Dubrovniku. Opisao je i negativno raspoloženje građana prema turizmu koji im je već te 1906. ‘poskupio troškove života’

do (osnovano je 1865.), gdje će nazočiti predstavi koja ga neće pretjerano oduše-viti. No više od impresija o ne baš uspjeljoj predstavi intrigira autorova opaska o Dubrovčanima i njihovu odnosu prema glazbi, od-nosno manjku istog: “Glaz-ba, izgleda, Dubrovčani-ma nije potrebna. Proveo sam ondje čitav mjesec, a nisam naišao ni na kakvu glazbu ni pod otvorenim nebom, ni u restoranu, ni u parku.”

Istraživač lokalne gastronomije

Ali vratimo se od uzvi-šene glazbe nečemu mno-go prozaičnijem, iako ne nužno manje važnom – hrani. Herrmann tijekom svog boravka istražuje lo-kalnu gastronomiju zala-zeći u restorane, kavane i

Iz biografije autora



Izv. prof. dr. sc. Matija Ivačić predaje na Katedri za bohemistiku na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Do sada je objavio dvije autorske knjige, 15 prijevoda knjiga s češkog jezika na hrvatski (K. Čapek, J. Hašek, J. Škvorecký, V. Havel i dr.) i brojne časopisne prijevode, a u književnim časopisima, na Internetu i radiju objavljuje književne prikaze i eseje. Kao voditelj ili suradnik sudjelovao je u provedbi nekoliko domaćih i međunarodnih znanstvenih projekata. Voditelj je hrvatskog tima na znanstvenom projektu DIGEOCAT & Lib. (Research into representations of intercultural contacts in Czech travelogue texts from the Mediterranean up to 1918, using digital humanities), na kojem sudjeluju i znanstvenici sa Sveučilišta Palackog u češkom Olomouci (nositelj projekta), Sveučilišta u Udinama (Italija) i Sveučilišta u Granadi (Španjolska). Glavni je cilj ovog projekta izrada digitalnog multitematskog atlasa čeških putopisnih tekstova o Mediteranu do 1918. godine, koji će krajem 2025. biti dostupan online.



Ignat Herrmann

ulice. Uz crno vino ili na-ranče, posebno ga odu-ševljavaju kamenice, či-ji je velik ljubitelj, a koje rijetko ima prilike jesti. Stoga ga profesor X. vodi u grušku luku, u kojoj od prodavača kupuje kame-nice “za tri novčića” (da-našnjim rječnikom: “za kikiriki”) i zaključuje da je Dubrovnik obećana ze-mlja za jelce kamenica. I dok on tako gušta u delici-ji koju škropi limunovim sokom, oko njega se oku-plja domaće stanovništvo koje ga promatra s nekom vrstom čuđenja, a možda i odbojnosti. “Kao da im je to nešto sasvim strano”, zapisat će Herrmann, ču-deći se pak – njihovom čuđenju. Ali na gađenje nailazi i kod svog vodiča profesora X. koji je uspio pojesti svega dvije kame-nice. Za njegov je tanko-čutan želudac to bilo pre-više. “Samo jednom sam to kušao, samo jednom sam ih jeo, i povraćao sam kao sumanut”, otkrit će mu svoje ne baš najbolje isku-stvo s kamenicama.

Današnjem će čitatelju – a naročito žiteljima Du-brovnika, među kojima će se po svoj prilici prona-ći i oni koji su i sami zbog istih stvari tanki sa živci-ma – možda najzanimljivi-ja biti Herrmannova opa-žanja o turizmu, odnosno o stavu Dubrovčana pre-ma turističkom boom-u onoga vremena. Pa evo kako putopisac opisuje raspoloženje mještana te 1906. godine: “Dubrovča-nima nije drago što je nji-hov grad postao cilj turi-stičkih tura. Dva su razlo-ga za to. S jedne se strane žale da im taj priljev po-skupljuje troškove života, a po svoj prilici i stanove. Jer mnogo ovdašnjih obi-

telji zarađuje iznajmljiva-njem sobe strancima. Pri-je je sve bilo jeftinije, ali od vremena kad su se ova-mo zaputile rijeke putni-ka, sve je poskupjelo. A s druge strane (moj se in-formator oprezno ogle-dao oko sebe i prigušio glas), ovdašnji narod s ne-voljkošću gleda bolesne ljude. Kažu da im ovamo iz cijelog svijeta donose zaraznu sušicu. Iz tog se razloga strance ovdje ne dočekuje raširenih ruku.” Danas možda i nismo toli-ko opterećeni sušicom, ali se zato opaska o skupoći uzrokovanoj rastućim tu-rizmom doima kao da je preuzeta s kakvog inter-netskog portala.

Kao u Češkoj

No našem putopiscu ni to ne kvari boravak u Du-brovniku, kao što mu ga ne kvari ni činjenica da na Stradunu ima osjećaj kao da je u Češkoj (“...Bože sve-ti, odjednom je Stradun bio pun nas Čeha.”). Naprotiv, impresioniran je na sva-kom koraku dok upija ri-tam grada, s nogu ga oba-ra Lapad za koji kaže da je kao iz kakve bajke, odušev-ljen je Omblom. Napustiv-ši Dubrovnik i nastaviv-ši svoje putovanje prema Boki kotorskoj, s nostalgi-jom će zapisati: “...samo da mi je još jednom u životu vidjeti prekrasan Dubrov-nik, Lapad, Omblu, San Giacomo!”

** Tekst je nastao u okviru popularizacije znanstvenog projekta DIGEOCAT & Lib., koji financira Europska unija.*

DIGEOCAT & LIB.

Co-funded by the European Union